

MARTORELL

Pont del Diable

D'origen romà, formava part de la [via Augusta](#) i va ser construït l'any [10 aC](#)^[2] per ser transitat per [carros](#) de [bous](#), amb una llargada de 130 metres, una [calçada](#) ampla i pràcticament horitzontal, com es pot veure en els extrems, i amb una pilastra enmig del llit del riu. De l'època romana es conserven els estreps del pont, fets amb grans [carreus](#) amb inscripcions de les legions que hi van treballar, i un arc triomfal honorífic al marge esquerre, probablement del [segle II](#).^[3] Fins al [segle XIV](#) va ser l'únic pont de la vall baixa del Llobregat.

El pont va ser destruït pel riu, que es va endur la pila central, i està documentada una reconstrucció de l'any 1143.

Fou restaurat el [1768](#) per l'enginyer militar [Juan Martín Cermeño](#). El gener de [1939](#) l'arc central va ser destruït per l'exèrcit [republicà](#) en retirada, i va ser reconstruït el [1963](#), mantenint l'estructura gòtica de 1283.

Castell de Rocafort i església romànica (en mal estat)

El castell de Rocafort (roca forta), també conegut com a Sant Genís de Rocafort, perquè defenia el [monestir de Sant Genís](#), es troba a curta distància de l'ermita de Santa Margarida, situada a l'altra banda de l'autopista i propera al riu Anoia. Aquesta ermita s'assenta on hi hagué una vil·la romana, damunt la qual s'edificà una primitiva església romànica (segle IX o X) que serví de parròquia rural i que esdevingué després priorat de Sant Genís. En el segle XVIII, l'antic edifici passà a ser ermita sota l'advocació de Santa Margarida.

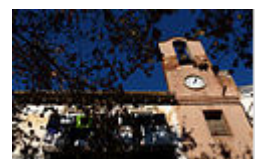
Castell de Rosanes del Peiret (Restes)

Segons la tradició, en el turó situat més cap a Barcelona s'edificà la torre coneguda com a Griminella i a l'altre prengué el nom del Clos mentre que en un tercer turó hi ha les actuals restes de la fortalesa del **Pairet**. La primera vegada que surt documentat el nom de Martorell és l'any 1033 lligat al castell: *aeccllesia fundata subtus castrum Rodanas, prope forum Martorellium*.

Torre de les Hores

El rellotge, instal·lat al 1686, és emplaçat sobre les restes d'una de les torres de muralla, anomenat el "Seny de les hores". Fins el 1926, juntament amb la torre hi havia la volta de les hores, que cobria el pas del carrer. Podria ser una obra originàriament del segle XII-XIII però resulta molt difícil de precisar.

Serrat de les Torres, Torre Grimenella

La situació geogràfica de Martorell, a la cruïlla que forma la depressió prelitoral i la vall del Llobregat, fa d'aquesta població un nus de comunicacions d'una gran importància. El congost de Martorell, a més a més, és pas obligat per al trànsit entre Barcelona i les zones centrals i meridionals de Catalunya". Dalt d'un serrat pròxim a la vila hi ha l'anomenada Torre Grimenella, documentada en temps de la guerra contra Joan II. Les seves ruïnes permeten apreciar la seva planta quadrangular i l'obra de filades regulars amb carreus de tipus normal.

Torre de guaita, la Torrota

Torre de planta rectangular de formes massisses. Al costat de l'estreta porta d'entrada hi ha una garita per defensar-la. En tot el perímetre de la torre s'obren dues fileres d'espitlleres. A l'interior es poden veure els forats deixats per les bigues en els murs. El coronament és llis excepte en els angles on hi ha uns merlets esglaonats.

Església parroquial de Santa Maria

L'edifici actual es construït amb pedra i maó, aprofitant part de les estructures de l'església anterior però sense respectar la construcció original. L'església actual té una entrada frontal i una de lateral; el seu interior es de tres naus, separades per columnes de maó. Solament te capelles lateral al cantó nord. L'església actual fou construïda entre 1941 i 1944, per substituir l'anterior, obra del segle XVI, destruïda el 1936. (Pl. de l'Església)

El Convent, o Museu municipal Vicenç Ros

El Convent dels Caputxins era un edifici de planta quasi quadrada, amb un claustre central. És construït amb pedra i desproveït de decoració. L'ala de ponent de l'edifici és ocupada per l'església, la resta era ocupat per les dependències del convent. Sota el claustre hi ha una gran cisterna, que recollia l'aigua procedent d'una mina propera.

La comunitat de caputxins s'establí a Martorell el 1686. El 1821 l'edifici fou convertit en caserna i posteriorment fou novament ocupat per la comunitat, que hi residí fins el 1835. El 1842 l'edifici fou cedit a l'Ajuntament i fou ocupat pel Museu Municipal i per l'escola annexa. El 1940 fou enderrocada la meitat de l'edifici al construir l'escola. (Av. Vicenç Ros, 2)

L'Enrajolada. Casa Museu Santacana

Edifici de planta rectangular, planta baixa, dos pisos i coberta de teula àrab. Façana a oest. D'obra vista, finestres geminades en grups de tres: dos cossos, capitells ornats (tota de diferent temàtica), porta de quarterons ferrada i merlets coronant l'edifici. La façana a Sud presenta una composició ornamental molt acurada: llinda i muntans de portes i finestres, amb aplacat de pedra artificial i relleus; escuts, filigrana; galeria coberta amb gran quantitat de peces de mosaic a les parets.

Notícies històriques

Aquest Museu va ser fundat l'any 1876, en un edifici anterior, per Francesc Santacana i Company i ampliat el 1916 pel seu nét. L'edifici és bastit amb elements arquitectònics procedents de diversos edificis barcelonins enderrocats en les reformes urbanes del s.XIX, o provinents d'edificis antics martorellencs. En el seu fons hi ha una valuosa col·lecció de rajoles catalanes, valencianes i hispanoàrab. El 1967 la Diputació incorporà el fons museístic la col·lecció Faraudo. (C. Francesc Santacana, 21)

Casa de la Vila

Edifici del segle XVI, de planta baixa i dos pisos, conegut antigament com "la casa del marquès", posteriorment rebé el nom de Cal Notari. De l'edifici del segle XVI solament es conserva el portal d'accés, els dos arcs escarsers del vestíbul de la segona planta, el d'entrada a la sala de sessions, el d'accés a l'àrea de despatxos i dependències de l'Alcaldia, a part d'altres elements estructurals. Aquest immoble ha patit diferents modificacions al llarg del temps. Concretament a l'any 1916 el portal fou desplaçat cap a la dreta i es va suprimir una finestra. A l'any 1937, quan l'Ajuntament va adquirir la casa, els dos balcons de la primera planta es van canviar per un sol balcó corregut. També es van incorporar alguns elements escultòrics -un escut, quatre gàrgoles (que posteriorment es van retirar)- procedents de l'església parroquial que havia estat destruïda. Ferran Serra fou l'autor dels esgrafiats de la façana. Els quals representen els rius Anoia, com una nimfa, i Llobregat, com un faune, la fertilitat de la terra simbolitzada per la deessa Pomona, etc; així com l'escut de Martorell que conté una mà i un martell. També fa al·lusió a la muntanya de Montserrat i al pont del Diable.

Aquest esgrafiats fou fet quan l'Ajuntament adquirí l'edifici el 1937. (Plaça de la Vila, 46)

Església paleocristiana de Santa Margarida

L'església és de tipus paleocristià construïda en època visigòtica només es conserva en planta. Es situada sota de l'església, que fou parròquia del priorat de Rocafort, de Santa Margarida (romànica). L'església paleocristiana és de nau única, amb capçalera tripartida formada per tres cambres arrencades i adossades a un mur de fons recta. L'absis és de secció semi circular (dibuixa un arc de ferradura) i conté basament d'obra del altar. Les cambres laterals, segurament, sagristies, són de planta rectangular. Dins de l'absis hi ha tres nivells de paviment, l'inferior dels quals en fou arrencada la capa superficial, i les altres dos són d'opus signinum. L'aparell és fet amb còdols i pedres sense treballar, amb carreus bastant gran.

De l'església paleocristiana no es conserva documentació. L'hem datada al segle VI per la seva estructura tipologica. No sabem si en origen fou parròquia o, potser, monestir. Sobre les restes de l'antiga al s. XII (finals) hi fou construïda una església romànica, que seria la parròquia de l'antic priorat de St. Genís de Rocafort, documentat el 1042 quan fou dotat per Guillem de Castellvell. (Vora del cementiri)

Capella de Sant Joan

Formava part de l'antic hospital de malalts pobres de Martorell, fundat per Guilleuma de Castellví el 1205. Està documentada des del 1216. És d'estil tardoromànic, excepte la part del vestíbul, que és gòtica. Té una sola nau de planta rectangular, sense absis diferenciat, coberta amb volta de canó apuntada reforçada per dos arcs torals. A l'entrada hi ha una arcada gòtica que pot datar-se el 1370. Al segle XVIII s'hi feren reformes, amb la construcció d'un cor enlairat i la façana. La porta d'entrada, adovellada i emmarcada amb grossos carreus, té al damunt una fornícula amb la imatge del patró, Sant Joan Baptista, i una rosassa amb una flor de sis pètals. Modernament ha estat decorada amb esgrafiats de l'artista local Jaume Amat. (Carrer de Pere Puig (carrer Nou))

Farmàcia Bujons

Era propietat del farmacèutic Josep A. Bujons, i va obrir les seves portes l'any 1842. Constitueix un típic exemple de farmàcia de l'època, amb els seus vells pots de vidre i ceràmica d'estil imperi, arrencats i amb els noms corresponents de les substàncies minerals o vegetals que contenien i que encara es conserven. Al front de l'entrada, la cordelière, amb prestatges i vidrieres, està decorada amb la frase "Pharmatia cum natura ad salutem conspirans". S'hi conserven també estris per a la fabricació de medecines: morters, balances, capsos de fusta ornamentada amb quatre medallons contraposats i motius florals d'aire modernista. A la rebotiga es conserva la biblioteca, amb documentació interessant sobre la medicina del segle XIX. La façana, esgrafiada per Ferran Serra el 1954, té dibuixos al·lusius a la farmàcia i un albarell amb la data 1842. (Plaça de la Vila)

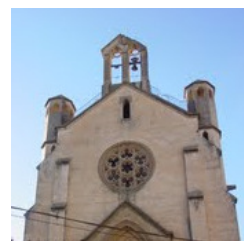
Molí fariner i fàbrica de filats

La fàbrica de filatures coneguda com el Molí Fariner està situada a la riba esquerra del riu Anoia. El nom de Molí Fariner es deu al fet que al costat de la fàbrica hi ha el casal d'un antic molí de finals del segle XVIII, bastit probablement damunt les restes del primitiu molí del priorat de Sant Genís de Rocafort. Conserva un portal d'arc rebaixat que duu inscrita a la llinda la data de 1791. (prop del cementiri.)

Església neogòtica de Can Bros

Donada la llunyania de colònia de Can Bros del centre de la vila i de la parròquia de Martorell, s'hi edificà una església, el 1897. Projectada per Joaquim Bassegoda, és un temple de nau única, d'estil neogòtic. Les obres van ser sufragades per la vídua de Ramon Caterineu.

Colònia de Can Bros

Originàriament hi havia una masia medieval que al segle XVII passà a mans de Jaume Bros, de qui prengué el nom. A l'inici del segle XIX s'instal·la a l'indret una serradora i una farga de coure, així com un molí paperer propietat de Miquel Elies, que hi construí una elegant mansió d'estil neoclàssic. Havia comprat can Bros l'any 1816 a Vicenta Bros, pubilla, muller de Salvador Roca i Sunyol, també paperer. Hi ha una capella dedicada a la Puríssima (1834) on reposen les seves restes. La colònia tèxtil neix amb l'arribada de la família Castells-Catarineu, procedents d'Igualada, el 1852.

Cases d'en Parellada

El barri de Can Carreres i la carretera de Piera varen ser, cap al segon decenni del segle XX, escenari de construccions que van fer créixer Martorell més enllà del nucli antic de la Vila. D'aquella època són les cases d'en Parellada, bastides per etapes entre el 1920 i el 1929. Constitueixen un grup d'habitatges unifamiliars de planta i pis d'una gran unitat compositiva, i incorporen a les façanes elements que el modernisme havia fet popular, com la rajola de Pujol i Bausis que recorre portes i finestres formant un fris i els arcs bulbiformes damunt els balcons. La mateixa rajola corona la façana amb antefixes en forma de merlet. En un s'hi pot llegir la data de 1927. (Carrer Montserrat, 18-34)

Sindicat Vitícola

Impulsat i presidit per Francesc Santacana, el Sindicat Vitícola Comarcal de Martorell va ser fundat l'any 1917. Inicialment, la seva activitat es va centrar en el tractament de residus vínics: brises i mares, per a la producció d'alcohol. Amb els anys va anar assolint gran importància i el 1932 comptava amb 3775 afiliats. L'edifici, de planta baixa i tres pisos, està decorat amb pintures al·lusives a la verema. (Carretera de Piera)

Torre de Santa Llúcia

la Torre de Santa Llúcia és un edifici residencial a mig camí entre una masia i un palau. Documentada des del 1208, va ser la residència de la família Calders, procuradors dels Requesens, senyors de Martorell. Se sap que hi van fer estada els reis Carles I i Felip II. Compta amb un interessant pati renaixentista amb dos pisos i doble galeria en una de les cares, i que conserva l'escut d'armes d'ambdues famílies. Molt mal estat.

Adossada a la casa hi ha una capella neoromànica, obra d'Antoni Robert Morera, del 1896, on es venerava la imatge de Santa Llúcia, patrona de les modistes, que reunia un tradicional aplec cada 13 de desembre. (Pla de Martorell, Carrer Joaquim de Barnola)

La caserna de cavalleria

La decisió de l'Ajuntament de Martorell de construir una caserna de cavalleria vingué condicionada per una Reial Ordre de Carles III que havia de posar fi als inconvenients d'allotjar les tropes i les seves cavalleries a les cases particulars de la vila.

El 8 de gener de 1733 fou signada la venda perpètua dels terrenys on s'havia d'edificar la caserna, situats just davant de la capella de Sant Bartomeu i del Pont del Diable, pel preu de 120 sous.

Els Esgrafiats

Un dels elements més característics de Martorell són les seves nombroses façanes decorades amb dibuixos que segueixen la tècnica de l'esgrafiat. Aquest tipus de decoració s'efectua mitjançant dues capes d'arrebossat de diferent color. A través d'una plantilla puntejada s'aplica el dibuix escollit, el qual es raspa per deixar veure la capa inferior. (Per els carrers del poble)

Cal Nicolau Ric

Cal Nicolau Ric és un gran edifici neoclàssic aixecat el 1834 per Antoni Nicolau, exportador de vins. Consta de tres plantes i golfes sota un ràfec amb modillons quadrats. Una gran balconada presideix la planta noble. La planta baixa té dos portals de punt rodó, dos d'adovellats i dos més de petits als costats, amb tarja de ventall. El patí de l'entrada principal té sis grans columnes toscanes adossades i una reixa amb la inscripció "AÑ 1834".

L'interior guarda un important conjunt de pintura mural d'estil imperial, del segle XIX. La tradició identifica una de les cambres com la "cambra de la reina", en referència a les estades d'Isabel II a Martorell en algun dels seus desplaçaments. El fill del constructor, Josep Antoni Nicolau i Bujons, fou un amant de la pintura, col·leccionista de pintura italiana del barroc, i reuní obres de pintura antiga i contemporània dels millors pintors del moment a les seves cases de Martorell i Barcelona. Recentment s'ha restaurat per acollir l'Escola Municipal de Música. (Plaça de la Vila, 7)

Font de l'Eudó (La Llegenda del Pont del Diable)

Temps feia temps, una velleta que vivia a l'altra banda del riu Llobregat havia de creuar cada dia per un pontet fet de fusta per anar a la font de l'Eudó a agafar aigua.

Una nit de tempesta, el seu pontet de fusta es va esfondrar i d'ençà d'aquell dia, la velleta, que matitava molt per a agafar l'aigua de la font de l'Eudó, d'havia de mullar els peus si volia anar a agafar aigua. En això que el Diable, que tot ho sap i tot s'ho empesca, se li va aparèixer a la bona dona i li va proposar un tracte:

-Jo et construiré un robust pont de pedra en una sola nit si tu, a canvi em dones la primera ànima que creui per ell.

La dona va acceptar i, durant aquella nit, el Diable va estar portant pedres i més pedres per a construir el magnífic pont.

El matí següent, quan el saberut Diable esperava que la vella creués el pont per donar-li la seva ànima, ella, molt intel·ligent també, va obrir el seu cistell, va deixar anar el seu gat i el gat, tot trempat, va creuar el pont de banda a banda. El Diable no va tenir més remei que acceptar l'ànima d'un gatot com a pagament pel seu treball.

Hospital de Sant Joan

Restes de l'antic hospital de Sant Joan. Es conserven dos arcs gòtics a la façana, actualment cegats. A l'interior s'observen diverses estructures també corresponents a l'edifici anterior, totes elles construïdes amb gres roig. El pis superior de l'edifici es construït posteriorment, amb patis.

L'hospital fou fundat el 1205 per Guillem de Castellvell i s'utilitzà com a tal fins el segle XIX. (c/ Pere Puig, 57)